

A TETŐN

Kígyó csúszott a vasúti sínen a határtól Budapest felé. Orosz, német, lengyel, magyar, francia és belga vagonok hullámoznak jobbra-balra a sietve összerakott sínen. A kígyó hasát teletömték a bagyus utasok, s a tetőkön kuporgók akár a szörny tüskéi. Az üveg nélküli ablakokból a veszekedés, ének, nevetés hangjaival együtt gyűrött papír, törött üveg, gyufásdoboz hulladékok repülnek kifelé a háborútól agyonkínzott földre, ahol még így is kicsalta a május a zöld színeket, virágokkal díszítve.

Elegáns fecske repül cikcakkban a vonattal párhuzamosan. Pintér András a tetőről nézi és a testét, kinyújtott lábát úgy rázza a vonat, mintha légnyomásos rokkant lenne. Tele van a vonat teteje ilyen rezgőtestűekkel. Mellette egy idős paraszt ül. Hegyeshalom után mászott fel a tetőre, nyögve, káromkodva. Német katonasapkáját illedelmesen megemelte, köszönt egy adjonistent és kényelembehelyezkedett Pintér mellett. Ő is a fecskét nézte.

— Hiába, ez már csak május, akárhogy is nézzük — mondja Pintérre hunyorítva. Millió hajszálvékony fehér vonal született a szeme körül.

— Nekem is kedvem lenne így cikkázni — bólint Pintér és az arccsontokra feszülő bőr alatt rángatóznak az izmok.

— És fészket rakni?

— Van nekem fészke, csak kirepítettek belőle.

— Hová valósi?

— Hallott maga Kőbányáról, papa? Odavalósi vagyok.

— Ahol a sört csinálják?

— Azt is, meg sok egyebet.

— Pesten van, ugye?

— De mennyire hogy Pesten. Kőbánya nélkül Pest semmi. Egész egyszerűen semmi. Kőbánya nélkül nem létezne, mert ha nincs kő és téglá, akkor szeretném én látni azt az istent, amelyik tud építeni. Ezt adta Kőbánya.

— Nekünk is adhatna, most nagyon adhatna, mert úgy kell a téglá, mint a falat kenyér. Nagyon sok házunk lefeküdt a földre, mire elvonult a háború.

— Bizony így van ez mindenütt, amerre jöttem.

— Messziről jött?

— Messziről papa, a pokolból.

— Hogy hívták azt a poklot?

— Sachsenhausen. Berlin mellett van.

— Olyan tábor-féle?

— Olyan. Szögesdróttal, korbáccsal, kemencékkel.

— Igaz? . . .

— Több is igaz papa, de hagyjuk, ne rontsuk ezt a szép májusi napot. Ami a téglákat illeti, nyugodt lehet, Kőbánya ki fog tenni magáért. Ez olyan igaz, minthogy itt ülünk ezen a vasúti múzeumon.

• Részlet a szerző „Tizenöt deka kenyér” című készülő regényéből.

A vonat dőcögve, bukdácsolva halad Győr felé. Az utasok ülnek, fekszenek, cigarettáznak, énekelnek, vitatkoznak, nevetnek. Nagykendős asszony, súlyos testét csak félig tudja átfogni egy rücskös arcú férfi. Az asszony fülébe sugdos és az néha, akár a gyöngytyúk, felsikít és vállával odébbloki a férfit. Pintér odanéz.

— „*Igy élni szép, így élni jó, így oly vidám az élet*” — énekel a férfi és kacsint. Pintér elfordul.

— Más meg dolgozzon helyetted — mondja az öreg.

— Ne irigykedjen öreg kappan, maga is volt fiatal.

— Állj vigyázzba, te zöldfülű, ha velem beszélsz, mert leverlek a földig, hogy emberséget tanulj! — fordul a pattanásos felé az öreg.

— Honnan vette ezt a roppant erőt, nagyapám?

— Tőlem — bökött a mellére Pintér — és ha szükséges, mindjárt be is bizonyítom.

— Nicsak, nicsak, a kakasok, — szól közbe a nagykendős, és kifeszíti hasát, hogy a kötényzsebbe nyúljon. — Inkább ezzel szórakozzanak — nyújt a tenyerén egy csomó napraforgómagot.

— Csipegessen az a jómadár — fordul el Pintér és újságpapírba sodor magának dohányt. Kínálja az öreget is. Az a pipáját nyújtja.

— Ha ebbe lehetne . . .

Pintér megtömi.

— Milyen dohány? — kérdezi az öreg szívdás közben.

— Európai. Német szivar, lengyel csikk, orosz mahorka keverve. Erős, de füstöl.

A fecske ismét elcikkázik a vonat mellett, de az is lehet, hogy másik volt. Akár a részeg emberek, úgy dülöngélnék a töltés oldalán a villanypóznák. Azon túl a síkság, a Kisalföld, zölden, virágosan. Itt-ott akácok és a lombok alól kíváncsi házak piros teteje leselkedik a vonat után. A kerekek csattognak: nincs há-bo-rú, nincs há-bo-rú. A távolban szántanak. Két ekét girhes ló húz óvatos, lassú léptekkel, négy ekét férfiak. Mögöttük gyerekek, asszonyok.

— Ilyen lehetett a tatárjárás után is — mutat a pipaszárral a szántó emberekre az öreg —, de azt is túléltük. Szívós ez a nép.

— Maga hová megy, papa?

— Csak ide Győrbe, a megyéhez. Küldöttségbe, mint a Nemzeti Bizottság elnöke.

— Aztán olyan kevesen vannak, hogy a küldöttségbe csak egy emberre tellett?

— Vagyunk elegenden, de minek urizáljunk! Egy ember is elintézheti a dolgokat, nem igaz?

— És sok dolgot kell elintézni, papa?

— Sokat. Orvos kell, vetőmag kell, jóváhagyatni a bizottságot, üzletet kötni a vagonyáriakkal és más egyebet. Van munka bőven, csak győzzük.

— Maguk sem unatkoznak.

— Nem lehet. A föld nem tűri. Úgyis késve kezdtünk. Be kell hozni.

— Egybe van még a föld?

— Úgy nézünk ki? Elsőnek osztottunk a megyében, nem úgy, mint azok... — mutat a tetőről a földekre, ahol csoportban állnak az emberek. Néha el-

válik valaki és nagyokat lép előre, kezében egy cövek, amit leszúr a földbe. A háta meggörbül az erőlködéstől. A vonat döcög, kerekei verik a taktust: nincs há-bo-rú, nincs há-bo-rú... Templom következik, tornyán a sapkát legényesen félrecepta a légnyomás. A töltés melletti árokból ágyúcső fenyegeti az eget, törött kerekében még benne remeg a menekülés rémülete.

— Ezt is megértük... — mondja Pintér és nyújtja a csikket. — Még jó lesz a pipába.

— Ebbe a pipába minden jó, csak füstöljön — nevet az öreg, és sárga fogain elhal a nap fénye.

— Milyen elnök maga, öregúr, hogy dohányra sem tellik? — gúnyolódik a pattanásos és a mosoly, akár az éles kés, mély, függőleges vonásokat vés az orr két oldalára.

— Mondja meg neki fiam — fordul az öreg Pintérhez —, hogy akiben ma tisztesség van, az nem dohányért dolgozik.

— Talán szerelemből?

— Úgy látom, szép ember, hogy magának nagyon fáj valami ebben az életben — csóválja fejét sajnálkozva Pintér —, szívesen segíték, ha akarja...

— Már megint kezditek?! — szól közbe a kendős asszony és meglöki a pattanásos térdét.

— Ők olvadoznak — morog a férfi.

— Hallgass! — inti le a nő. — Hallgass és nézd a vidéket.

— Tényleg, milyen szép — csapja össze tenyerét a pattanásos. — Az ott a Szajna, mögötte Párizs, gyönyörű dombok, a svájci havasok, hú de szép...

— Maradhass, te bolond! — mondja az asszony, de a nevetés a vonatnál is jobban rázza.

— Az ott, meg talán Róma!

— Nem érted, hogy hagyj abba?! — sikít a nagykendős, azután nevetve Pintérhez. — Láttak már ilyen bolond férfit? Ilyen ez mindig, halálra neveteti az embert. Ettől hízik.

— Besegít a libacomb is, pedig elnök sem vagyok.

A választ megfojtja a kiáltás. A kocsi elejéről indul és bukácsol hátrafelé: Fejekre vigyázn! Híd jön! — és a mozdony lapos füstjében, akár a vizen a görögdinnyék, alámerülnek a fejek. A híd, karfáján háborús sebekkel, ellenkező irányba rohan. A füst nagy erőfeszítéssel az ég felé emelkedik és mintha magával húzná, jönnek fel a fejek is. Pintér elhatározta, hogy szétveri a pattanásos orrát, az első alkalmas helyen. Az öreg azt gondolta, hogy ugasson a nyavalyás, nem érdemes odafigyelni. A vonat tovább kocog, kerekei csattognak a kocsikból harmonikaszó, ének, nevetés szalad kifelé az üveg nélküli ablakokból és összekeveredik a füst szagával. Többen a vidéket nézik. Pintér is, az öreg is. A földnek fényes, zöld haja nőtt. A földben kipattant a magok méhe, hogy életet szüljenek, amiből kenyér lesz. Ezt a csodát nézték az utasok. Tavasz van, május és nincs háború.

— Kinek a földjét dobták szét, papa? — kérdezi Pintér.

— Az Eszterházyét — mosolyog az öreg, és legényesre igazítja fején a katonasapkát. — Azt látni kellett volna, olyan szép volt... már nem isten az Eszterházy... sajnálhatja, hogy nem látta, nagyon szép volt.

— Mégis, milyen volt?

- Mondtam, hogy szép, akik ott voltak, sosem felejtik, az biztos.
- Sokan voltak?
- Sokan? Az egész falu. Elöl ment a fúvószenekar.
- Az is van a faluban?
- Csak olyan szegényes, de erős a hangja. A leventezcnekár maradványa.
- Utánuk maguk jöttek...
- Utánuk néhányan nemzetiszínű zászlót, meg vörös lobogót vittek és azután jöttünk mink, a földigénylők, nemzetiszínű szalaggal díszített mezsgyekarókkal.
- Akár egy népünnepély...
- Úgy bizony, még ökröt is sütöttünk a kastély kartjében és a díszebéd az összes termekben volt. Azután mi, a földigénylő bizottság elvonultunk az egyik szobába tanácskozni. Jómagam olyan fotelben ültem, hogy az orrom se látszott ki belőle. A szájamban pipa volt, de jól szelelt ott is, nem ártott neki a kastély levegője — mesél az öreg, és nevet.
- És most már készen vannak?
- Most már igen. De addig... addig se éjjel, se nappal nem volt. Még a gatyánkról is folyt a víz. Ötszázméteres zsinórokkal jártuk a határt és mértünk. Úgy segít magán az ember, ahogy tud.
- Magukat sem kell féltetni papa...
- Azt mondták egyesek, hogy visszajönnek a németek és jaj a földigénylőknek, azt mondtuk: csak jöjjenek, ha mernek. Dehogy jöttek, Berlinig mutogatták a hátukat.
- Akkor most örülnek a földbirtokosok?
- Még éjjel is dolgoznak, ha olyan az idő. Elmentünk a szovjet parancsnokságra lovat kérni. A parancsnok ránk nézett szúrós szemekkel. — Minek az nektek? — kérdezte gyanakodva. Azt hitte talán, hogy meg akarjuk enni. Mondtam: — Szántani kell, kapitány, mert sürget az idő. — Hümmögött, kinézett az ablakon és csak úgy vállán keresztül kérdezte: — Traktor, meg ilyesmi nincs? — Van három darab — feleltem —, de az kevés. — És azzal a hárommal mi lesz? — faggatott a kapitány. — Mi lenne? Üzemanyag nélkül az isten imádságára sem indul. Mit gondol, mi történt? Adott kölcsönbe lovakat, meg üzemanyagot is, de lelkünkre kötötte, hogyha elfeketézzük, felhúzza az első fára a társaságot. Mogorva fiú volt, de aranyszívű.
- Téglát meg mi adunk, a kőbányaiak is biztosan kitesznek magukért.
- De nem felejtí el, ügye?
- Úgy nézek én ki?
- Nem, nem úgy néz ki, de tudom, hogy van az: kirázza az utazás, kisorspi a hazatérés öröme, az ígéretet. Az első háborúból én is messziről jöttem, tudom, hogy van ilyenkor!
- Jön a téglá papa, rávernek a kőbányaiak és jön!
- Mi meg összekapjuk magunkat és építünk házat közösen. Sok a rongyos fenekű, kell nekik. Istálló is kell, a templom tornyát is lefújta a belövés, meg sok más is.
- Maga kommunista, papa?
- Mi más lennék? A templom nem magamnak kell, megvoltam én anélkül harminc évig, most is meg lennék. A torony ellenagitáció. Az a csámpás

pap azt híreszteli, hogy üldözni fogjuk a vallást. A torony majd betömi a száját.

— Príma ember maga papa, jobbat nem is választhattak volna.

— A pártban spekuláltuk ki, beleváló gyerekek vannak ott.

— A téglá jönni fog. Ez holtbiztos.

A vonat füttyült, a vezető meglátta Győrt és örült. Szerencsésen eljutottak idáig, szemet vesznek, ha lesz, megitatják a masinát, lehet egy kicsit pihenni. Örül a vezető és ezt a jókedvet a mozdony füttyébe adja. Örülnek az utasok is. Közelebb kerülnek Pesthez, közelebb a ruháért, lepedőért, tűzkőért elcserélt liszt, zsír, méltatlankodó tyúk, füstölt szalonna. Örülnek a földeken dolgozó parasztok is, a füttyre megállnak egy pillanatra, felkapják a fejüket és nézik a távolodó vonatot, de megy.

Örülnek a kocsik is. Döcögve, bukdácsolva szaladnak új tájakat látni. A kerekek is kifényesednek az örömtől, a talpfák között nőtt sárga virágok, akár a tükörben, nézhették magukat, ha arra volt kedvük.

Az embernek szinte az az érzése, hogy ezt a bukdácsoló, döcögő vonatot nem is a szén, a tűz, a víz, gőz viszi előre, hanem az öröm. Csattognak a kerekek, verik a magukszülte dal ütemét: nincs há-bo-rú, nincs há-bo-rú... Azután lassul az ütem, a fékek vasmarka között elhal a szaladás ereje. Győr külvárosában ugrálnak a kocsik a váltókon. Az egyetlen ép sínpár két oldalán féloldalra dőlt fekete mozdonyok, akár a halott elefántok, összegömbült vagonok, akár a púposhátú macskák, de hátrább, az égen feszesen állnak a gyárkémények és némelyik szürke füstöt lehel. Az állomás épülete félig rom, s a romok között vasutasok erőlködnek, hogy az életet átmentsék a dermedt halálból.

Bent a kocsikban, kívül a tetőkön mozog a nép. Van, aki csak idáig utazik, van, aki leszáll járatni lábait, van, aki vizet, ennivalót, ismerőst keres. Az öreg is készülődik.

— Én is megérkeztem — mondja, és feláll, megigazítja vállán juhásztarisznyáját.

— Egyszer majd én is megérkezem — vigasztalja magát Pintér, és ő is feláll. Ég felé nyújtott karokkal ropogatja csontjait. — Egészen elzsibbadtak a tagjaim.

— Bizony ez nem párnás kocsi — bólogat az öreg, és indul a tető végéhez, a vaslétrához. Pintér kíséri.

— Vigyázzon, papa, le ne essen, — figyelmezteti az öreget és nyújtja a kezét —, szerencsés ügyködést a városban, örülök, hogy találkoztunk, Pintér András vagyok.

— Magának meg jó utazást, üdvözlöm a kőbányaiakat és ha lehet, ne feledkezzenek el rólunk. Engem Nagy Balázsnak hívnak, a vizontlátásra.

— En is így gondoltam: a vizontlátásra — rázza az öreg kezét Pintér. — Vizontlátásra rövidesen.

— Ügy legyen! — bólogat az öreg ünnepélyesen és lábai, dereka, két válla lassan eltűnik a tető magasságából. Utoljára bukik le a katonasapka.

Pintér visszaül a helyére és nézi az állomás előtti kavargást. Úgy tűnik, hogy az egész világ úton van. Az egyik része elmegy, a másik jön, a harmadik búcsúztatja a távozókat és a negyedik rész várja az érkezőket. Mindenki-

nek egyszerre nyílik a szája, hogy kieresse a beszédet, kiabálást, éneket, a gurgulázó hangjait és a sírás nyöszörgését. Tűzkövet, házitöltésű cigarettát, házi-sütésű bucit, gyanús színű limonádét árulnak a nyakbaakasztott fatálcákon. Az épület egyik sarkában fehérkötényes, vöröskeresztes nővérek állnak gőzölgő üstök mellett és elnyűtt katonákat, koncentrációs táborból érkező hullajelölteket vendégelnek.

Pintér nézi a lenti kavargást. Lökdösik, taszigálják egymást az emberek, vállukon, hátukon két kezükben csomagok. Innen felülről olyanok a fejek, akár mikroszkóp alatt felnagyítva a sejtek. Mozognak, nyüzsögnek, összekocognak, szétválnak. Közöttük van az öreg feje is. Pintér tekintete követi. A kijáratnál megfordul a fej, a kéz még egyszer visszaint és eltűnik az útitárs. Rendes ember. A tekintet továbbstétál a romokon és megpihen egy öntöttvas oszlopnál. Amikor az állomás ép volt, ez az oszlop üveg-tetőt tartott. Hol van már az üveg-tető? Csak az emléke él. Most az oszlop egy lány támaszkodó testét tartja. Közömbös arccal néz a semmibe. Előtte kavarog az utazó világ, egy egész népvándorlás hullámszik le s föl, de ő olyan kívülálló, mintha temetői némaság lenne az állomáson. Hogyan lehet ennyi ember között ilyen magányosnak maradni?!

Pintér felemeli karját. A lány néz, de semmit sem lát. — Figyelj már ide... — boszankodik magában Pintér. A lány úgy bocsátja ki magából a süket csendet, mint tintahal a sötét folyadékot. Ennek a csendnek a védelme alatt áll. Pintér legyez a karjával a levegőben.

— Hívni akar valakit? — kérdezi a pattanásos. — Örül az ember, hogy végre kényelmesebben utazhat ebben a rohadt világban.

— Ide figyeljen, jómadár — fordul hozzá Pintér —, szálljunk le és intézzük el egyszer és mindenkorra a vitás dolgainkat.

— Ne csödütsen ide senkit!

— Ígérem, hogy csak egyikünk fog visszajönni és máris lesz hely!

— Milyen erős és mégis elvesztettük a háborút — avatkozik a vitába a nagykendős asszony.

— Téved szomszédasszony, én megnyertem ezt a háborút. Úgy megnyertem, hogy jobban nem is kívánhatom.

— Be is söpörheti a nyereséget, ezt a romhalmazt — nevet a pattanásos.

— Ha még szemtelen is, akkor le se kell szállni — emeli Pintér az öklét. Az asszony ellöki.

— Nem tudnak békeességben lenni?! Te is inkább cigarettáznál és ne figyel, oda! — inti le társát.

Pintér újból a lány felé fordul. Mozdulatlanul támasztja a vasoszlopot tetőtől-talpig betakarva a csendbe. Pintér integet, a lány arra néz. A merev arcon csak a fekete szemöldök mozdul. Pintér nagy ívben kaszál a levegőbe és mutat a kocsí végébe, a vaslétrára. A lány felhúzza vállát, lustán ellöki magát az oszloptól, lenyúl a lábánál heverő kofferért és indul álmodozva, mintha korzón sétálna unalmában.

— Adja ide azt a retikült! — nyúl le Pintér a kofferért, majd a lányt is felesgíti. — Így ni, külön szakasz, jobb embereknek fenntartva — arcán az izmok rángatóznak. A lány arca mozdulatlan. Kihúzza kezét a másikéből és akár lent a földön, lustán lép előre a tetőn.

— Ha elindul a vonat, kiszalad alólunk a tető — figyelmezteti Pintér —, jobb, ha leül, de még jobb, ha lefekszik. — Mintha a mozdonyvezető hallaná: nagyot rándul a vonat. Pintér a mellette ülő lányra mosolyog. — Ügye mondtam?

Az állomás romos épülete bicegve hátrál. Az emberek a perronon vagy a szemüket törölgetik, vagy integetnek zsebkendőjükkel. A mozgóárusok markukban számolják a bevételt, a vöröskeresztes nővérek elviszik az üres üstöket, lemossák a merítőkanalat. Azután a nap és a távolság fényfüggönyt húz a vonat és az állomás közé. Szántóföld, mező, szántóföld, akácos, szántóföld és a szélén, a töltés mentén, akár a részeg lakodalmas menet, villanypóznák tántorognak. A földeken néhány sovány gebe, lógó fejjel és sok lógó fejű ember nekifeszülve húzza az ekéket. Mögöttük elnyűtt asszonyok, sápadt gyerekek.

— Nehéz munka — bólogat Pintér a tetőn —, nehéz, de ebből már élet lesz.

— A kötörés se könnyű — feleli csendesen a lány.

— Ezt maga honnan tudja?

— Ott voltam, ahol mesélték.

— Értem. Ha nem akar felelni, nem muszáj, de ha mégis, akkor rendesen.

Hallgattak. A pattanásos vigyorog, az asszony meglöki és erre elfordítja a fejét. A mozdony hörög az erőlködéstől, de becsülettel húzza a félvilágról összegyűjtött vasúti múzeumot és a félvilágról a kocsik belsejébe préselt embereket, meg a tetőn lapulókat. A szétvert koncentrációs táborok tetves, ótvaras, éhségtől puffadt testű lakóit, akik a családot keresik és nem hiszik, hogy árván maradtak. A leventéket, akiknek gyerekarcát ráncosra asztalta az átélt rémület és fénytelen szemükben a sírás lapul. A könnyebben sebesült katonákat, akik régebben ledobták magukról az egyenruhát és a futással, káromkodással, imádkozással és lapulással fűszerezett hősi évek végén néhány repeszdarabbal a testükben térnek haza és minden állomáson leszállnak vízért, hogy seblázukat csillapítsák. A cigányképű olasz katonákat, akik angyali ártatlansággal lopnak ennivalót az útitársaktól, s ha jóllaknak, érzelmes dalokat énekelnek hálából. Az apró gyerekek, akik az öl melege után sírnak és minden asszonyban az anyát remélik, s úgy bukdácsolnak az üvöltő, lökdöső, szeretkező felnőttek között, akár kavics a hegyipataokban. Az orosz katonákat, akik minden pillanatban a háború győztes végét ünneplik, s a harmonikából fürge ujjakkal kicsalogatott hangokhoz tenyércsapkodással adják az ütemet, s aki közejük keveredik, azt pálinkával, csípős mahorkával kínálják. A batyuzókat, akik magukhoz szorítva kincsüket, gyanakodva nézik utazótársaikat.

A háború elkeverte a világot, s egy része leülepedett ezekben a kocsikban, s a tetőkön. A mozdony néha olyan feketéket kőp az égbe, hogy percekig eltakarja a napot. A levegőt széngáz fűszerezi, de az érzékeny orr a májusi föld, a lekaszált fű és a gyümölcsfák szagára is emlékezik. Közben a szél kitörli a nap szeméből a füstöt és ismét derűsen fénylik minden.

A kerekek verik a taktust: nincs há-bo-rú, nincs há-bo-rú... Pintér hallgatja, a lányra néz.

— Nincs háború.

A lány az ölébe pihenő ujjakat nézi és különböző formákban rakosgatja egymáshoz.

— Jól megorganizálták ezek a nácik a világot, mégis szót lettek rúgva. — folytatja Pintér. — Képzelem, milyen parádé volt tegnap Moszkvában. Zászló, sortűz, zenekar, ének. Biztosan talpon volt az egész város és éljenzett. Szívesen megnéztem volna. Maga is?

A lány feje biccen. A tarka kendő úgy körbefogja fejét, hogy csak a szemportól kormos arc látszik. Táncol a kocsi és vele táncol a lány teste. Hosszú combjait német katonanadrág takarja, sovány válla orosz inget tart. Pintér nézi, majd odakap a hasához: a bőrt megcsipte valami. Erőteljesen rúngajta derekánál a nadrágot.

— Amikor hazaér, égesse el a rongyait. — tanácsolja a lány. Azután ujjai szétszaladnak, megfogják a fiberkoffert, kattan a zár, nyílik a táska fedele és a nap meg Pintér belesnek. Az egyik odalon kincs: téglalakú katonakenyér. Mellette horpadt konzervesdobozból ivópohár, továbbá tükördarab, foghíjas fésű, a Csehszlovák Kommunista Párt jelvénye, egvenruha és gyöngyházgombok, egy pár Krisztus-papucs, és kész.

— Az összvagyon? — kérdezi Pintér. — Nem éppen gazdag stafirung

— Leltároz? — néz rá a lány. Mozdulatlan arca kemény, hűvösek a szemek. Kiemeli a kenyeret és az orosz ing zsebéből kést kotor elő. Nyikorogva szalad a penge a kenyér húsába. Nyújtja a levágott szeletet. — Ha éhes...

— Ein moment. Hagymám van, vöröshagyma, csemege a kenyérhez. — mondja Pintér és az oldaláról előrehúzza a gázárc-tokot. Most ő kotor a kacetok között, s a gyakorlott ujjak félretolnak egy bádogkanalat, egy másikat fából faragva, csajkafedelet, tábori látcsövet, aminek a lencséje hiányzik, cipőkrémes dobozt, dohánymaradékkal, komisszszappant ujságpapírban és valahol a mélyben két fej hagymát találnak az ujjak.

Harsog a hagyma a fogak között és zajtalanul tépik hozzá a kenyeret.

— Meddig utazik? — kérdezi Pintér két harapás között.

— Ha sikerül, akkor Pestig.

— Akkor viseljen el türelemmel, mert én is odamegyek. Pintér Andrásnak hívnak, de odahaza, meg a barátaim csak Bandinak. Lehet válogatni. És magát?

— Turner Márta. Eszik még kenyeret? Van belőle.

— Tegyük csak el, mert nem tudjuk, mi van előttünk.

A pattanásos kettőjük közé tolja tenyerét, napraforgót kínál.

— Desszert ebéd után — mondja, és a lányra hunyorít. A nagykendős aszszony gyorsabb, kimarkolja az egészet és a köténye zsebébe szórja.

— A sajátodat kínáld, ne az enyémet! — morogja dühösen. Mindenki hallgat. A lány maga mellé teszi a fibertáskát, hasrafordul, elnyúl a tetőn, fejét a táskára helyezi, karjaival két oldalról átöleli a táskát.

— Aludni fogok...

— Nagyon helyes, így már többen leestek.

— Álmos vagyok...

— Langsam. Előbb megoldjuk a derekszíjat, így ni, azután a maga derekára csatoljuk és én fogom a póráz végét. És most jó álmokat!

Csend van. A kerekcsattogják a csendben: nincs há-bo-rú, nincs há-bo-rú. A tető alól, az üveg nélküli ablakon keresztül harmonika hangja kigyózik Pintér füléig. Ismerős dal A szomszédos barakkban énekelték az orosz foglyok,

zümögve, halkan és ettől még jobban sírt a megtaposott lélek. Lenez a lányra: a vonat ringatja. Füttyre csücsöríti száját, segít a harmonikának. A nap átbillen a délutánba, de jó melegen süt. Óvatosan kibújik a vastag pulloverből, de a szíjat nem engedi el. Következik a flanelling. A langyos szél simogatja a bőrért, szőke hajába turkál. Csattognak a kerekek, szól a harmonika, hegyesen fújja Pintér is a dallamot.

A földéken emberek mozognak. Itt is földet osztanak. Pintér az ég felé löki karját, integet. Néhányan visszaintenek.

Lassít a vonat, folyóhoz értek. Lépésben megy a vonat a szükséghidon. Félelmetesen nyikorognak a fagerendák. Agyagos, piszkos a víz. A part két oldalán fűzfabokrok hajolnak előre, játszani a vízzel, vagy inni belőle. Az egyik bokor alól német katona halott teste derékig becsúszva a vízbe. Viaszsárga arcán és rövidrenyírt haján legyek, hangyák mászkálnak. Pintér nézi. Itt fog megrohadni, elviszi a víz, és valahol, Németországban még azt sem tudják, hol keressék sírját. A hagyma és a savanyú kenyér íze kikiváncozik. Köpni kell.

A híd már az utolsó kocsik súlya alatt nyög. Távolság apró falu, s a langyos szél egy vézna harang hangját ringatja lágyan, minttha altatni akarná. A vonat megremeg, fokozza futását és a kerekek csattogása a régi ütemre ver.

Rándul a vonat és rándul Pintér kezében a szíj vége. Odanéz a lányra. Ül és tágranyílt fekete szemében fekete rémület.

— Nyugalom nagylány, nyugalom — csitítja Pintér, — nincs itt semmi baj. A háborúnak vége, süt a májusi nap, megyünk haza. — A lány álomtól duzzadt szája szétnyílik, hogy a nyelve megnedvesítse. Két melle között az orosz ingen sötét folt. Megizzadt álmában.

— Hol vagyunk?...

— Nem tudom hányadik szélességi és hosszúsági fok alatt hajóznak. Sebeségünk három csomó, a barométer derűs időt jósol. Mindig tengerész akartam lenni és esztergályos lettem.

— Van egy cigarettája?

— Jól mondta: egy van. Felezünk.

— Ne pocsékolja. Egy csikkből kettő lesz. Szívja nyugodtan és hagyjon nekem is.

A gázálarc mélyéből az ujjak most gyufát kotornak elő. A lány nagyot szív. s a hosszúkás arc két oldala behorpad. Pintér orrához füst csapódik, nagyot nyel

— Mit álmodott?

— Rosszat. Én már mindig rosszat fogok álmodni.

— A jóról álmodjon, a rosszra meg emlékezzen.

— Könnyű mondani.

— Akarni kell!

— Én már csak meghalni akarok.

— Most? Éppen most akar meghalni? Ha nem félnék, hogy lepottyanok, táncolni lenne kedvem. Az előbb füttyörésztem.

— Mit tudja maga, hogy mi van mögöttem?

— Én sem a paradicsomból jöttem.

— Akkor minek örül?

— Hogy élek, hogy túléltem a háborút, hogy süt a nap, megy a vonat és mindennek. Amíg aludt, láttam, hogy osztják a földet. Integtettem nekik, visszaintettek. Jó volt. De hagyjon nekem is a cigarettából.

— Maga hány éves?

— Huszonhét. És maga?

— Papíron tizenkilenc, valóságban százkilencven.

— Ha elhagyja magát. De ha nem, akkor hamar visszafiatalodik.

A lány felhúzta vállát, nem felelt, hallgatja a harmonika hangját. — Ismeri? Azt hiszem orosz.

— Az — helyesel Pintér.

— Fogolylányok énekelték.

— Én is foglyoktól hallottam.

— Mint őr?

— Mint fogoly.

— Maga nem zsidó.

— Sztrájkért sem adtak vitézségi érmet.

— Merre volt?

— Többfelé. Utoljára Sachsenhausenban.

— Én Auswitzban.

A további beszédet kettévágja a mozdony éles hangja, most már Komárom határában csattognak a kerekek a váltón.

— Szomjas vagyok — mondja a lány.

— A hagymától. — A gázálarc ismét előrekerült és az ujjak a német csajka fedelét halásszák elő. — Lemegyek vizet keresni. Ha idegen közelít, vicserítson. — Az arc izmai rángatóznak, de a fekete szemek hűvös nyugalommal néznek vissza.

Az állomás épülete előtt, akárcsak Győrben, nagy a nyüzsgés. Az épület mellett szétlőtt, kiégett tankok egy csomóban. Mellettük megy el Pintér. Az egyik tank érnek látszik. Benéz a vezetőfülkébe és hátralép. Egy csecsemő-nagyságú katona arcából fekete szemüregek néznek vissza. Szénné égett katona összezsugorodott teste. Nem messze, odébb egy néni lángost süt olajban, s miközben forgatja a sistergő tésztát, éneklő hangon kiáltja, hogy friss, meleg a lángos! Pintér undorral elfordul és sietve keresi a vízcsapot. A málházó szoba mellett, a falon megtalálja. Sorbaállnak az emberek és türelmetlenül tapossák a csap körüli pocsolyát. Pintér előtt egy csontból és bőrből összerakott hosszú férfi áll. Fején kucsma, nyakában tarka női sál, szőrmével bélelt repülőszék-kezesláb és a lábán papucs. A bal sarkán csúnya seb, fagyástól. Mindenki siet és ideges. Nyüzsgő a nép a peronon.

Pintér unalmában a hosszú ember lábujjait nézi, ötfejú sárkány, tetején a bütykök, akár a szemek. Idegesen mozog, mind az öt. Azután megmerevednek és a következő pillantban nagy erővel kilökik a sorból a csontvázat. Csodálkozva néz utána Pintér. Emberek ömlenek ki a váróterem ajtaján, akár szakadt zsákból a gabona. A csonttorony a bolyba ugrik, és az ujjak egy férfi nyakát szorongatják. A nyak a pattanásos fejével folytatódik. Az arcon meglepetés, a szemekben ijedség, a száj üvöltésre nyílik. Karjai — akár a légynek a lába — a levegőben. Néha eléri a csontvázat is. De az vitézül tartja, s ahogy kifér a torkán, úgy kiabál.

— Emberek, bajtársak! Segítség, emberek!
Kíváncsiak gyűrűje vastagodik körülöttük, a hátul állók ágaskodnak, lökdösődnek, látni akarják a cirkuszt.

— Mi van itt?!...

— Húzódjanak széjjel!

— Üsd, vágd, nem apád!

— Akár az állatok! — kiáltják össze-vissza.

— Istenem, istenem, már sosem lesz békesség — motyogja egy öreg néni, és keresztet vet magára.

— Emberek, segítség, emberek! — üvölti a csontváz lihegve és ide-oda inog, ahogy rángatja a pattanásos, hogy szabaduljon. Pintér befúrja magát a bolyba.

— Emberek! — tátja el száját a csontváz.

— Nem tud értelmesen beszélni? — inti le Pintér a közelükbe érve.

— Gyilkos... — lihegi a sovány.

— Kicsoda?

— Ez a szemét...

— Agyon kell csapni! — rikkantja egy hang.

— Lámpavasra vele! — kiált egy másik.

— Mit vadulnak! — szól hátra Pintér. — Ez a legkönnyebb: felhúzni és kész.

— De jó szíve van. Maga is fasiszta? — gúnyolódik egy zömök férfi.

— Erről majd később beszélgetünk — feleli Pintér. A soványhoz fordul: — Miért gyilkos?

— Keretlegény volt. Ellopta az ételünket... Mindent ellopott és röhögött a nyomorunkon. — Megrázta a pattanásos nyakát és a fej hátrabicsaklott.

— Tiszta sor: el kell taposni! — biztatja társait a zömök.

— Nem igaz, édes jó emberek, nem igaz — hörgi a pattanásos —, össze-tevészt valakivel, nem igaz. Esküszöm, hogy nem igaz...

— Még a szemed sem áll jól, te piszok! — morognak többen is.

— Rendőrt kell hívni! — tanácsolja Pintér.

— Minek ide rendőr, ceremónia nélkül kinyírni és kész.

— Nem volt elég a rémuralomból elvtársak! — kiáltja Pintér — Ha bűnös bűnhődjön, de ne így.

— Milyen szíve van! — gúnyolódik a zömök. — Figyelik emberek, hogy milyen szíve van?

Többen lökdösték Pintért, a gyűrű fenyegetően összébbszorul, vegyesszagú meleg leheletek csapódtak arcába. Érti, hogy valaki karjába kap. Kirántja, de újabb kezek nyúlnak utána. Az agyonsanyargatott emberek bosszút akarnak állni a háborúért, éhezésért, a halott rokonokért, az összedőlő házakért és az óvóhelyen kiállott rettegésekért. S talán Pintér is osztozik a pattanásos sorsában, ha két kar-szalagos rendőr szét nem töri a gyűrűt, hogy elvigye a pattanásost és a csontvázat, akinek újjait alig tudják lefejteti a másik nyakáról.

A gyűrű apró darabokra törik. Pintér a csapnál leereszt két csajka vizet, hogy enyhítse kiszáradt torka fájdalmát. A harmadik eresztéssel óvatosan fordul, hogy ki ne lötytyenjen az edényből a hűsítő víz. Kerülgeti az embereket, és indul vissza a kocshoz. Pintért két asszony tekintete fogadja a tetőn. A kövér arcban a kö...

se tudta elmosni a gyűlöletet, a sovány arcban a hideg tekintet feledtette a májusi meleget.

— Elvitték?... — kérdezi a nagykendős rekedt hangon.

— El.

— Koszos disznó, gyáva senki, így áll rajta bosszút. Most jobb? Most jobb, hogy elvitette a rendőrökkel? Hogy az isten folyassa ki mind a két szemét, hogy ne lássa meg soha a családját! — ömlött az átok, s akár a jegeseső, úgy verte Pintért. A hang elfulladt, belemerült a hangtalan sirásba. Jobbra, balra hajlik a nagy test, ringatja bánatát. A zsiros arcboron csíkokat rajzol a könny.

Pintér a lánynak nyújtja a csajka vizet.

— Mi volt odalent?...

— Ezt a fickót elvitték a rendőrök.

— Józsikám... Józsikám... — sírja a nagykendős.

— Miért vitték el? — kérdezi a lány.

— Állítólag keretlegény volt, valaki felismerte, azért vitték el.

— Ott kellett volna agyonverni!

— Józsikám... Józsikám...

— Beletaposni a földbe...

Pintér a lány szeméit nézi: a fekete szemek fehéren szikráznak. Szinte érezni lehet, hogy süt.

— És ha tévedés? — kérdezi csendesen.

— Az ilyenek nincs kímélet...

— Folytassuk?...

— Hetedíziglen kiírtani az ilyet! — folytatja a lány és a keskenyre szorított szájából nehezen jönnek a hangok.

— Józsikám... Józsikám... — sírja a nagykendős szinte eszelősen.

— Ezt akarták tenni — mondja Pintér.

— És megmentette...

— Igyon egy kis vizet.

— Miért mentette meg?

— Adjuk vissza a törvény becsületét.

— Ezekre csak a pusztulás törvénye érvényes.

— Nem folytatjuk ott, ahol abbahagyták — vitázik Pintér.

— És éljenek a gyilkosok!

— Igyon egy kis vizet!

A lány a katonacsajkára néz, azután kinyújtja karját, billenti a csajkát és a víz vékony sugárban lefolyik a földre a tető mellé.

— Ez mi volt? — kérdezi Pintér. A lány hallgat, feláll, indul a lépcsőhöz.

— Hová megy?

— Vízet iszom — felel a lány csendesen és eltűnik a tető végében. A földön lusta mozdulattal kigyózik a várakozók között a vízcsapig. Pintér nézi és közben hallgatja a falusi sirató asszonyok énekét idéző monoton hangot.

— Józsikám... Józsikám...

A lány a csaphoz hajol, iszik. Arcáról a vizet letörli ruhája ujjával. Nézi a vonatot, mintha valamin gondolkodna. Pintér figyel. Visszaindul? Visszaindul. Megáll a kocsinál.

— Dobja le a táskámat! — szól Pintérnek.

- Táskát? Minek?
- Helyet keresek...
- Van itt is hely bőven.
- Dobja csak le!
- Nem dobom.

A lány eltűnik a kocsi árnyékában. A lépések alatt kopog a vaslépcső. A tetőre ér a lány, lehajol a fibertáskáért és fordul vissza. Köszönés nélkül menne. A vonat rándul és a lány leül a tetőn. A lány ott marad, ahová a mozdony ereje helyezte: háttal utitársának.

Megy a vonat...megy, de csak néhány métert. A fékek erős tenyere között tehetetlenségükben sikítanak a kerekek és az egymáshoz csapódó ütközők úgy csörögnek, akár a lánc. Megáll a vonat. A vezető és a forgalmista tudja, hogy miért, és ez elég. A kényelmetlen utazástól elnyúlt emberek ugyanis megszokták, hogy nehezen indul a vonat és hamar megáll. Úgy ragaszkodik a nagy mafla jószág az állomásokhoz, akár gyerek az anyja szoknyájához. Nem mer elindulni.

Pintér — kezében a csajka fedéllel — óvatosan átléni a lányt és most az ő lába alatt zörög a vaslépcső. Lent a földön a búcsúzkodók arcáról a türelmetlenség kezdi lekoptatni az elválás fájalmát. Nem lehet a végtelenségig szomorodni a távozás miatt. Otthon is van elég munka és itt pocsékolják az időt, illemből. Többen szúrós szemmel kémlelenek a mozdony, majd hátra az iroda felé. Rossz jel: a forgalmista eltűnt az újságpapírral üvegezett ajtó mögött. Sőhajtanak a búcsúztatók és egyik lábukról a másikra váltanak.

Pintért orrbacsapja a sült lángos szaga és az éhes gyomor fellázad. Elsőpri az égett tankista képét A gyomor makacsul követel. Pintér a szag felé kanyarodik. Kis tűzhely előtt hajlong a néni és hulladékfával táplálja az alvásra készülő parazsat.

— Mibe kerül a lángos?

— Háromötven — mondja a neni, de oda se néz a kérdezőre.

— Istenemre mondom, maga nem szívbjajos, mamuska! — hólogat Pintér, mintha a válasz tetszene.

— Talán ingyen adjam? — egyengeti derekát nyögve a néni.

— Olcsóbban adja!

— Nem loptam én a lisztet, édes fiam! Meg az olajat se!

— Azért nem muszáj két hét alatt nagytőkésnek lenni!

— Itt kell hagyni kedvesem, itt bizony, hadd egye a méreg ezt a csínyta öregasszonyt. Úgy kell neki, mit fukarkodik! Két hét alatt Rotschild akar lenni! A fene a jó dolgát! Friss, meleg a lángosom!... Jóízű a házi sütés!...

Pintér mérgét elviszi a jókedv. Nevetve fordul el a sístergő lángostól. Aztán megáll egy faldarabnál, amely úgy áll ki a földből, akár egy római emlékoszlop a Múzeum-kertben. A falat egy ragasztott plakát díszíti. Vastag betűkkel: „Budapest népéhez” Hogyan került ez ide? Olvassa: „Az országpusztító németektől korábban felszabadult magyar országrészek, a Tiszántúl, a Duna—Tisza köze, az északi vármegyék és a dunántúli területek népe elsorult szívvel és ökölbeszorult kézzel figyelte azt a rombolást, amelyet a rabló németek és a Szalasi-banditák fővárosunkban végeztek.

Budapest most felszabadult rémuralmuk alól. A felszabadulás történelmi

óráiban az Ideiglenes Nemzeti Kormány nevében résztvevő szóval^o és komoly felhívással fordulok Budapest népéhez.

A mi feladatunk, hogy újra felépítsük hazánkat, szétdúlt országunkban, hogy új és szebb fővárost emeljünk Budapest köveiből. Ennek első feltétele, hogy Budapesten mindenki, minden körülmények között őrizze meg nyugalmat és fegyelmezettségét. Mindenki pontosan kövesse az Orosz Hadsereg és az újjászervezett Magyar Államrendőrség utasításait. A rend megőrzésétől és fenntartásától függ, hogy a főváros népe mielőbb bekapcsolódhassék a korábban felszabadult részeken immár megindult országépítő munkába.

A nemzet talpraállásának döntő tényezője, hogy Budapest népe megkezdje szabad politikai szervezkedését. A demokráciának és Magyarország újjáépítésének szigorú parancsa azonban az is, hogy a politikai élet fegyelmezetten és a történelmi órák komolyságához méltó önmérséklettel és felelősségtudattal induljon meg. Szükséges, hogy a rendészeti hatóságok rendeletein kívül a fegyelmezett öntudat és a higgadt értelem parancsai szabályozzák a budapestiek magatartását. A szabadságra és a demokráciára való érettségünket elsősorban azzal bizonyíthatjuk be, hogy rendet és fegyelmet tudunk tartani.

Aki a rend ellen vét: a magyar nép, a magyar demokrácia, a magyar haza ellensége. Ekként fogjuk kezelni.

Debrecen, 1945. január hó 23.

Erdei Ferenc s. k., belügyminiszter”.

A tekintet a szöveg végére ér és az ujjak nyúlnak a falhoz. A piszoktól gyászos körmök a papír alá feszülnek és óvatosan emelik a plakátot. Lassú a munka, de a nagy türelem segít. Pintér időnként hátrafordul, hogy megvan-e a vonat? A papír egyik sarka a falon maradt, de a többi a zsebbe került. Pintér füttyülve megy a vízcsaphoz és füttyül visszafelé is, a tele csajkával egyensúlyozva a göröngyökön. A lány ott ül, ahová a mozdony helyezte.

— Egy kis olvasnivaló lelkünk okulására — nyújtja a lefejtett plakátot. A lány mozdulatlan.

— Én olvassam? — kérdezi Pintér.

A lány mozdulatlanul ül.

— Jó, akkor kezdem. „Budapest népéhez!” Ez a megszólítás és most jön a szöveg. „Az országpusztító németektől korábban felszabadult...”

A lány hátrafordul a papírért. Pintér hallgat. A papír remeg a kézben és újból remegnek a testek is. Ismét elindul a vonat és mindenki reméli, hogy egyhamar nem áll meg.

A nagykendős asszony meglöki Pintért. Könnyei elapadtak a vigasztalás dugója betömté a rejtett nyílásokat. Vizes arcát a nap és a szél szárította.

— Mit csinálnak vele a rendőrségen?

— Kihallgatják — néz Pintér a frissen mosott szemekbe.

— És azután?

— Elengedik.

— Biztos?

— Így szokták.

— Sajnálom azt a bolond embert. Annak csak a szája jár, pedig hányszor figyelmeztettem: meglátod Józsi, téged a szád fog a sírba vinni!

— A rendőrség még nem siralomház.

— Jaj, hát nem is erre értettem. Csak úgy mondtam. Nem haragszik az előbbiért?

— Meg lehet érteni...

— Ügye, meglehet? Nagyon rossz egyedül maradni, asszonyfélenek, meg különösen. Pláne ilyen időkben. Eszik egy kis napraforgót? Jó szájját csinál, vegyen csak bátran!

— Köszönöm. — Ketten köpködik a mag száraz héját és a vonat körüli huzat ügyesen felkapja és messzire szalad velük. A lány összehajtja a papírt és visszaadja.

— Tartson velünk! — nyújtja a magot a nagykendős asszony.

— Köszönöm, nem élek vele — rázza a fejét a lány és az előbbi irányba fordul.

— Akaratos lány — súgja a nagykendős és közelebb csúszik Pintérhez, — pedig magával jobban kelene bánni. Milyen izmos a karja...

— Fázom — húzódik odébb Pintér és visszakerül testére a flanelling a pullóverrel.

A vonat körül hidegebb lett a levegő. A napot csavargó kedve a föld másik felére húzta. Erősen alkonyodik. A tetőn hallgatnak az emberek. Hallgatnak a tető alatt is. Az utazástól fáradt testek alváshoz készülődnek, a tekintetek szomorúan nézik, hogy az üvegtelen ablak keretébe a vidék friss, zöld színére piszkos-szürkét ken az este. A harmonika hörögve lélegzik és keservesen sir az ujjak alatt.

Ismét megáll a vonat. Nyílt pályán, vagy őrbódénál, ezt már nem lehet látni. A nagykendős hirtelen felemelkedik, karján a füles kosárral, hátán egy tömött zsákkal.

— Hideg van — magyarázza. — Amíg állnuk, lemegyek helyet keresni. A kocsiban nem vág úgy a levegő.

Pintér bólint.

— Jöjjön maga is, fázni fog idefent.

Pintér rázza a fejét. Az asszony nézi egy pillanatig, sóhajt és indul a vaslépcsőhöz. Deréktől lefelé már eltűnt. Tekintete a fiún.

— Eldöntötte?

— Maradok...

Az asszony lekapja magáról a nagykendőt és Pintérhez dobja. — Aztán reggel visszaadja — figyelmezteti a fiút, mielőtt végleg eltűnik a tető alatt. Lent morognak. A nagykendős emelt hangon követel éjszakai szállást. Valaki káromkodik, valaki felkiált, mert a lábára léptek, valaki nevet és az asszony hangját már nem hallani. Győzött.

Talán a félelemtől — mert sötét van —, talán az örömtől — mert szabad a pálya, lehet szaladni — nagyot sikít a mozdony és durva erővel maga után rántja a vonatot.

A lány keresztbe fonja mellén karjait, de az orosz ing anyagán mégis át-szalad a hideg szél és ettől libabőrös lesz a test. Ha elfáradna az akarat és eleresztené a makacsul zárt száját, rögtön vacognának a fogak. Sötét van kívül,

szomorúság belül és hideg mindenütt. A barakkot idézi az emlékezet, a sipoló tüdők hangjait, a nyögéseket, hangos, vinnyogó sírást. Minek Pestre menni? Miért jó Pesten? Miért jó lenni? S amikor a lélek a szomorúságban fulladozik és lesz, ami lesz, el akar merülni a belső könnyekbe, ráborul valami puhán és melegén az egészre. A nagykendő. A kemény nézésű szemek fénylenek a hátraforduló arcban.

— Maga is fázik — súgja a lány.

— Vastag a pulloverem, meg a bőröm is — feleli Pintér és az izmokat az arcon rángatja a jókedv.

— Nagy ez a kendő, ketten is elférünk alatta!

— Csak használja egészséggel!

— Ne hősködjön! Jöjjön közelebb!

A lány baloldala találkozott a fiú jobboldalával és az egész betakarja a kendő. Egy batyu fiatalság, az emberiség legkisebb része: leány és fiú, akikben folytatódik az élet, hogy a föld daltól, nevetéstől legyen hangos.

A lány rést nyit a kendőn és a sűrű, sötétség szinte mozdulatlanul áll a szemük előtt. — Nézze csak — súgja —, mintha a semmiben úsznánk... szeretném, ha mindig így maradna!...

— Semmit se látni, mint a vakok?

— Annyi mindent láttam, hogy nem akarok látni!

— A piszok nem minden, kisasszony. Gondolom, magának is bőven kijutott ebből. Most majd a szépet nézzük.

— Olyan biztos?

— Rajtunk múlik.

— Nem akar megcsókolni?

— Hogy jutott az eszébe?

— Minden férfi ezt akarja.

— És maga?

— Nekem mindegy...

— Nekem nem!

— Csúnya vagyok?

— Szép.

— Mégse akarja?

— Így nem.

— Hívta az asszony, miért nem ment?

— Jött volna maga is?

— Nem... oda nem. Félek a zárt vagontól. Ha rám zárják... Ha nem engednek ki... Nem megyek oda...

— Ilyesmire gondoltam...

— Tudta, hogy fázom?

— Tudtam. Én is fáztam.

— Ültem, csak ültem egyedül, körülöttem egyre sötétebb lett... És kívül-belül olyan hideg volt... Rettenetes a szomorúság, szinte fáj.

— Most nem fázik?

— És akkor valami puha betakart... A kendő... Ha akarja megcsókolhat, nem fogok haragudni.

— Nem ezért tettem...

- Minden férfi ezt akarja.
- Én nem.
- Csúnya vagyok?
- Hagyjon békében ezzel! Mondtam, hogy szép, mi kell még?
- Ne kiabáljon, csak jót akartam.
- Ha borraivalót akar adni, vágjon egy darab kenyeret.
- Ehes?
- Igen. És hagymát is eszem hozzá.

A kendő alatt csak a szemek világítanak és a harapó fogak fehérsége. A kendőn kívül semmi. Alszik a világ, békességben alszik és álmodik. A német vagon pattogó katonadalokról, fiatal legények nevetéséről, egy lengyel lány sírásáról, a margarin szagáról álmodik. A francia vagon az üveges szemű foglyokról, ahogy a rács mögül nézik a tűnő hazai tájakat, a bicskával, körömmel felszakított padlóról, a szökevényekről, a géppisztolyok sorozatáról reggel és az új foglyokról, akik a halottak helyére jöttek. Az orosz vagon a harmonika hangjára, a mahorka csípős füstjére, egy fájós fogú tatár nyögésére és a szétlőtt berlini pályaudvarra emlékezik. A többiek is emlékeznek jóra és rosszra, nászutasokra, fásult katonákra, illatos gabonára, hadizsákmányra, szőnyegre, ezüst szamovárra, francia pezsgőre, ritka képekre és görög szobrokra. Emlékezik a kocsik, és félálomban dünnyögik: nincs há-bo-rú, nincs há-bo-rú...

Az utasok teste most sem tud nyugodni, ütemre rázkódik minden porcikájuk, de a fáradtság erősebb és mélyen lehúzza a szempillákat. A fejek ide-oda csúszkálnak a deszkafalon, ülés támláján. Pislog a csirke a fülkosárban és egy gyönyörű tarajú, szerelmes kakasról álmodik. Alszik a gazdája is, karját a kosár fülébe fűzve. Vállán asszonya feje, s a nyitott szájából horkanó hangok jönnek. Alszik a katona, s az álom visszaviszi a foglyotáborba. Mellette a társa, valamit kiált, talán egy tank közeledik a lövészárkokhoz, és a homlokon újból kicsap a hideg verejték. Az olasz csókra csücsörít és cuppog a fekete éjszakába. A felszemű ember egyik szeme pihen és a másikon tompán villannak a kinti fények. Ettől megborzad a kislíú és befúrja magát anyja tejszagú melle közé. Valaki feláll, s az ablaknál elszív egy cigarettát. Szomszédja sietve terjeszkedik, s az üres helyen kinyújtja zsiibadt lábait. A sötétben indul egy kéz és lágyan simítja a lány arcát, amit a nappali világításnál kedvére valónak talált. Az ujjak érzik, hogy a lány arca mosolyra alakul, s a kéz magához húzza a barna hajjal díszített engedelmes fejet.

Álmodnak a kocsik, álmodnak az utasok. Gyorsvonatról álmodnak a talpfák, surranó villanymozdonyról a sínek, égi magasságokról az útmenti fák, dús kalászról a gabonaszemek, óriási csövekről a kukoricák, golya nélküli életről a pocsoltyák békái, jóságos vadászról a riadt nyulak, méhek szárnyán hozott szerelmes üzenetről a virágok.

Alszik a világ, bent a kocsikban és kívül. És ebben az alvó világban szalad a vonat, álmosan hunyorogva lámpaszemeivel. A mozdonyvezető ébren van, s ha nyílik a kazán ajtaja, a fekete égre vésődik a fűtő nagyranőtt árnyéka. Ezt nézi Pintér a kendő résén keresztül és mozdulni sem mer, hogy az ölébe hajtott lányfejből ki ne szaladjon az álom.